

A MAGYARORSZÁGI HOMEOPATÁK ELSŐ EGYESÜLETE (1843-1845?)

KISS LÁSZLÓ

Samuel Hahnemann (1755-1843) születésének 250. évfordulója ürügyén megélénkül a történészek érdeklődése a *Hahnemann* névvel fémjelzett homeopátia története iránt is. Annak ellenére, hogy a Hahnemann-féle új gyógytan művelői Magyarországon tettek szert a legnagyobb befolyásra (Antall 1964), a magyarországi „hasonszenvészet” kezdeti, reformkori szakasza mindmáig alig ismert. A legfrissebb, 2003-as forrás (Kóczyán-Kölney, 2003) kivételével, a homeopátia magyarországi történetével foglalkozó tanulmányok, munkák egyike sem tesz említést pl. a homeopaták első magyarországi egyesületéről (Antall 1964, Antall-Kapronczay 1973, Kapronczay 1991, Kapronczay 1993, Zajta 1991, Szállási 2003, Gortvay 1953).

A magyar homeopaták – s már itt szeretnénk hangsúlyozni, hogy nem csak orvosokról van szó – első egyesületéről, ill. annak első gyűléséről magyarul eddig – tudomásunk szerint – csak egy rövid „Levél a szerkesztőséghez” (Bugyi 1977) jelent meg. Az egyesület alakuló ülésére Pesten 1843. augusztus 10-én került sor. A Lipcsében megjelenő *Neues Archiv für die homeopathische Heilkunst* c. folyóirat 1844-ben hírt adott a pesti eseményről – valószínűleg e híradás alapján tette közzé Bugyi az alapítóülésen résztvevők névsorát. Megpróbáljuk a névsorban feltüntetett személyeket közelebbről meghatározni, mert ezáltal felbecsülhetjük az új gyógymód társadalmi támogatottságának ill. a Pesten kívüli elterjedtségének mértékét is.

Az 1843. aug. 10-i alapító ülés résztvevői (Bugyi 1977): *Argenti* orvos (Vác)¹, *Attomyr* orvos (Pozsony)², *Bakody* orvos (Pest)³, *Almási-Balogh* orvos (Pest)⁴, *Buchberg* gyógyszerész (Győr)⁵, *Gulyás* orvos (Kapos)⁶, *Horner* orvos (Gyöngyös)⁷, *Ivanovics* orvos (Pest)⁸, *Liebhart* professzor (Pécs)⁹, *Mayer* főorvos (Pest)¹⁰, *Parhammer* seb orvos (Eszterháza)¹¹,

¹ Argenti D. (1809-1893) - a homeopátia legjellegzetesebb és legismertebb magyar alakja (Borsa 1964).

² Attomyr J. (1807-1856), szlovén származású, sokat publikáló, a Csáky grófok házi orvosa (Szinyei 1890).

³ Bakody J. (Bakodi) (1791-1845) korábban Győrben működő orvos, aki 1831-ben már homeopataként sikereket ért el a kolera gyógyításában – e siker nagyban hozzájárult a hasonszenvészet magyarországi elterjedéséhez (Kapronczay 1991).

⁴ Almási Balogh P. (1794-1867), a reformkor egyik legtekintélyesebb orvosa, akadémikus, Kossuth és gróf Széchenyi I. házi orvosa (Nagy 1992).

⁵ Nem találtunk pontosító adatot róla.

⁶ Gulyás J. (1809-1876), kaposvári ismert homeopata orvos (Dörnyei 1998).

⁷ Vezekényi Horner I. (1808-1891), 1838-tól a gyöngyösi homeopátia kórház igazgatója (Kóczyán-Kölnei 2003).

⁸ Ivanovics A. (Ivanovich) (1806-1872 után?), a reformkor sokoldalú orvosa, a homeopátián (Kóczyán-Kölnei 2003) kívül foglalkozott hidegvízgyógyászattal (Kiss 1999) és magneto-terápiával is (Dörnyei 1998).

⁹ Nem találtunk pontosító adatot róla.

¹⁰ Talán azonos azzal a Mayer doktossal, aki 1844. január 4-én Pesten gróf Széchenyi állapotát nagyon jónak találta (Széchenyi 1978).

báró Podmanitzky Lajos (Pest)¹², Petricsevich-Horváth (Pest)¹³, Romer professzor (Győr)¹⁴, Rosenberg orvos (Pest)¹⁵, Sátor gyógyszerész-mester (Eger)¹⁶, Stanke, L. orvosprofesszor (Győr)¹⁷, Stapf orvos (Naumburg)¹⁸, Streintz orvos (Bécs)¹⁹, Sztaroveszky orvos (Nagyvárad)²⁰. Személyesen nem jelentek meg, de az egyesületbe felvételüket kérték: Blesz orvos (Köszeg)²¹, Cservinka orvos (Pozsony)²², Fack ezredes (Pest)²³, Hanelly orvos (Pozsony)²⁴, Hausmann orvos (Pozsony)²⁵, Horváth orvos (Árva-Váralja)²⁶, Kaiser sebészorvos (Pozsony)²⁷, Koch sebész-mester (Pozsony)²⁸, Nehrer orvos (Pozsony)²⁹, Payer főorvos (Sopron)³⁰, Zsugovics orvos (Nagyvárad)³¹.

Az összegyűlteket meghallgatták Attomyr doktor előadását. Sajnos, sem címe, sem szövege nem ismeretes, ugyanis az előadást követő alakuló gyűlésen úgy döntöttek, hogy a megtartott előadásokat nem publikálják. Ugyancsak megállapodtak abban is, hogy az Egyesületnek nem lesz elnöke, csupán választmánya. Az Argenti, Attomyr, Bakody, Balogh, Horner, Mayer és Wurda dr. összetételű választmányból a Wurda név nem szerepel sem a

¹¹Talán azonos a Széchenyi Naplójában 1831. szeptember 5-én említett, a kolerásokat lelkiismeretesen kezelő cenkli Parhammer orrossal (Széchenyi 1978).

¹²Nem találtunk pontosító adatot róla – személye azonban jelzi, hogy a homeopátia az arisztokrácia körében is elismert és támogatásra méltó gyógymód.

¹³Talán azonos Petrichevich Horváth L. (1807-1851) pesti újságíróval, 1843-tól a Honderü c. lap szerkesztőjével.

¹⁴Valószínű, hogy Römer F. F. (1815-1889), a későbbi híres régész, művészettörténész rejtezik e név mögött, aki 1839-től 1845-ig Győrben oktatta a bencés gimnázium diákjait.

¹⁵Minden bizonnyal C. H. Rosenbergről, a Batthyány család háziorvosáról van szó, akinek 1843-ban Lipcsében kiadott Fortschritt und Leistungen der Homöopathie in und ausser Ungarn. c. 239 oldalas könyve egyedülálló forrása a magyarországi homeopátia hőskorának (Kóczián-Kölnei 2003).

¹⁶Nem találtunk adatot róla.

¹⁷Nem találtunk közelebbi adatot róla.

¹⁸Valószínűleg azonos azzal a német származású doktortal, aki báró Wesselényi Miklóst is kezelte s akinek apja a Naumburgban élő „öreg Hofrath (udvari tanácsos), a homeopathiának legelső veteránusa” (Magyary-Kossa 1929) és akit 1825-ben Almási Balogh P. is meglátogatott Naumburgban (Korbuly 1938).

¹⁹Nem találtunk pontosító adatot személyéről.

²⁰Sztaroveszky K. (1791?- ?), horvát származású, Pesten 1816-ban diplomázott doktor (Dörnyei 2001), a nagyváradi homeopátiás lelkibeteg-gondozó orvosa (Kóczián-Kölnei 2003).

²¹Blesz városi orvos 1833-ban homeopátiás kórházat alapított Köszegen (Kóczián-Kölnei 2003), a kórház 1844. évi kimutatása szerint a „hasonszervileg” kezelt 151 betegből 133 meggyógyult (Linzbauer 1861).

²²Cservinka F. X. (1810-1865), 1837-ben Bécsben végzett pozsonyi orvos (SBS 1986).

²³Talán azonos azzal a Fack J. (1779-1849 után), nyugalmazott cs. kir. huszárezredessel, aki valószínűleg sógora, a későbbi aradi vértanú, Pöltenberg E. hatására, 1848 nyarán reaktíválódik és honvéd tábornokként és hadosztályparancsnokként működik a Délvidéken – 1848 novemberében nyugalmaztatja magát (Bona 1987).

²⁴Sem a magyar, sem a szlovák szakirodalomban nem találtunk kiegészítő adatot személyéről.

²⁵Hausmann F. (1811-1876), Csehországban született, bécsi végzettségű orvos, az 1840-es évektől a Batthyány család háziorvosa (Kapronczay 1976), valószínűleg azonos azzal a Hausmann doktortal, aki 1844. január 17-én Pozsonyban ellátja a gyermekágyas Széchenyi Crescencet. „a legnagyobb magyar” feleségét (Széchenyi 1978).

²⁶Nem találtunk pontosító adatot személyéről.

²⁷Nem találtunk kiegészítő adatot róla.

²⁸Róla sem tudunk többet.

²⁹Talán azonos azzal a késmárki születésű Nehrer A. Edével (1804 - ?), aki 1830-an Bécsben szerzett orvosi oklevelet (Junas 1990).

³⁰Nem találtunk róla közelebbi adatot.

³¹Zsugovics I. (Zsogovits) (1807-1869), 1840-től Bihar vármegye tiszteletbeli, 1847-től rendes főorvosa (Dörnyei 2001).

résztevők, sem a támogatók névsorában. Az egy évre választott bizottság és az egész egyesület működését a titkár, dr. Balogh irányítja majd. A Magyarországi Hasonszervi³² Egyesület hármassal alakult meg. Első célként – lévén a homeopátia az orvosi karon nem oktatott tantárgy – a homeopátiás gyógymód gyakorlati kiképezését kívánták felvállalni. Ugyanakkor e gyógymód elméleti megalapozásából is ki akarják venni részüket, kiindulva abból az alaptételből, hogy a homeopátia a természettudományok része. S végül, harmadik célként az új gyógymódot a „törvénytörő behatással és megszorítással szemben” kívánják megvédeni (Bugyi 1977). Döntés született arról is, hogy következő összejövetelüket 1844. július 2-án, Hahnemann halálának első évfordulóján fogják megrendezni³³.

Az egyesület második nagygyűlésére azonban nem a tervezett időpontban, hanem jó három héttel később került csak sor. E gyűlésnek a Balogh Pál által írt jegyzőkönyve fennmaradt. E jegyzőkönyv faksimilijét Almási Balogh Pál monográfiája tette közzé, könyve 180-181. oldalán (Nagy 1992). Az alábbiakban e faksimile alapján adjuk közre e páratlan értékű dokumentum szövegét:

Hasonszervi orvosok második nagy gyűlése Pesten

„A hasonszervi orvosok második nagy gyűlése, ha szinte a résztvevő orvosok számára nézve gyéren ütött is ki, de eredményeire nézve a tavalyinál több tekintetben tartalmasabb vala. Július 24-én este tartatott a rendező gyűlés a m. tudós társaság teremében, mellyben elhatározatott, hogy az egyesület hivatalos nyelve a magyar legyen, továbbá hogy az egyet pénz ügyei délelőtti ülésében tárgyalassanak, közérdekű dolgok pedig délután nyilvános ülésekben adassanak elő. Az első nagy gyűlésben július 25 d., a tisztviselőség ügye lévén az előleges tárgy, mivel a jelenlevő orvosok csekély számánál fogva a tisztújításról szó nem lehetett, a tavalyi választmány helybehagyatott, de egyszersmind az egyesület elnökéül a magyar nemzeti muzeum köz tiszteletben álló igazgatója tek. *Kubinyi Ágoston* ur³⁴, alelnöknek pedig dr. *Attomyr* úr választattak meg. A délutáni első nyilvános ülésben szép számú hallgatóság jelenlétében dr. *Argenti* értekezést olvasott a hasonszervi adagokról, dr. *Balogh* pedig rövid necrologot, egy érdemes elhunyt tagtárs *Dr. Kapdebó*³⁵ felett, mellyet dr. *Attomyr* küldé be. *Dr. Strein*, ki már tavaly is érdekes közléseket nyújta a hasonszervi gyógyszerek magasb adagolásainak microscopicus vizsgálatáról, ez idén újabb vizsgálódásainak eredményét küldé be, mellyet dr. *Horner* olvasott fel. Végre dr. *Gárdos*³⁶ élő szóval fejtegette a magnetismus³⁷ hatásmódját az idegek physiologiai törvényeiből s a legújabb tapasztalatokból elvont nézetek szerint, mit gr. *Szapáry Ferenc*³⁸ ő maga gyakorlati oldalról

³²Bugyi következetesen a hasonszervi kifejezést használja a közismertebb hasonszervi helyett.

³³Hahnemann 88 éves korában Párizsban hunyt el 1843. július 2-án.

³⁴Kubinyi Á. (1799-1873) természetvizsgáló és régész, 1843-tól 1869-ig állt a Magyar Nemzeti Múzeum élén.

³⁵„... a rendíthetlen jellemű Forgó Gy., a tiszta keblű Kabdebo (sic !) Gergely, Hunyor Imre sat. éltöket szentelni nem kételkedtek” a hasonszerv ügyéért - írja Ivanovics „Az Orvosi-tár önkénye s egy kérdés” c. munkájában a *Jelenkor*, 1842. nov. 30-i számában.

³⁶Gárdos J. (1813-1893) orvosdoktor, híres pesti magnetizőr és homeopata (Dörnyei 1998).

³⁷Magnetizmus, más néven: magnetoterápia, gyógymágnesség, gyógydelejesség – az állati mágnesség (delejesség) alkalmazásán alapuló gyógymód (Magyar 2004).

³⁸Szapáry F. (1804-1875), a „mágnessző gróf” drezdai és párizsi sikeres gyógyítások után telepedett le Pesten, ahol több orvossal együttműködve rendelőintézetet nyitott (Gortvay 1953).

is felvilágosítani szíveskedde. – A másnapi nyilvános ülésben dr. Horner olvasott egy értekezést arról, ha lehet-e a hasonzenvet csak meggyőződésből gyakorolni. Utána dr. Attomyr-nak a szenvedelmek gyógytudományi használhatóságáról írt értekezéséből olvasta fel az érdekesebb részleteket dr. Balogh. Végre dr. Horner néhány általa meggyógyított tüdővész példáit olvasá fel a gyöngyösi kórházból, s közlé egyuttal a nevezett kórház évi számadását. E szerint azon nagy figyelmet érdemlő intézet öszves vagyona 26875 forintra megy. A felvett betegek száma, julius elsőjétől 1843, junius 30-káig 1844, százegy kik közül meggyógyult 76, javult 4, javulás nélkül elbocsátott 4, haldokló állapotban vitett be 5, megholt 6, fennmaradt 6. – Az e napi hivatalos ülésben egyébiránt elhatároztatott, hogy jövődöben minden nagy gyűlés alkalmával, egy-egy korosztály körüli tapasztalataikat adják elő az egyesület tagjai, különös tekintettel lévén a nyavalyák epidemicus jellemére s az azok ellen nyujtott szerek munkálataira. S így első feladatul a jövő évre a váltólázak³⁹ tüzetek ki, mellyek honunkban olly nevezetes szerepet játszanak, s mellyek ha gyökeresen le nem gyözetnek, olly soknemű chronicus hasbajok szülő okai. Berekesztésül a következő vasárnap, julius 28dika Hahnemann emlékezetének szenteltetett, a midőn dr. Balogh Pál emlékbeszédet⁴⁰ olvasott a nagy elhunyt felett, s alkalmi versek osztattak ki honunk koszorus költőitől: *Vörösmarty*⁴¹, *Császár*⁴² és *Garay*⁴³ uraktól, mellyeket *Egressy Gábor*⁴⁴ szavalt el. Ohajtandó volna hogy a magyar hon orvosai, kik a reformált gyógyművészség elsősegeiről ön józan tapasztalataik által meggyőződtek, meleg részvéttel ápolnák a még mind eddig ugyan gyenge, de egészséges alapon nyugvó csemetét, mely egykor az emberi nemzet haladási történetébe lényeges befolyást gyakoroland, s szemeik előtt tartanak azt, hogy mind minden fontos kérdéseknél, úgy itt is a haladás múlhatatlan feltétele, a társulati buzgó öszmunkálkodás, melly nélkül a legdúsabb erők is minden fontos eredmény nélkül szóródnak szét. „

Balogh Pál „összmunkálkodást” sürgető szavai a pusztába kiáltott szavak maradtak. Nemcsak maga a homeopátia, hanem annak első magyar egyesülete is gyenge csemetének bizonyult – valószínű, hogy már 1845-ben befejezte tevékenységét. Megszűnésének okai összetettek s teljes spektrumukban ma már szinte kideríthetetlenek. Az egyik ok bizonyára a tagok érdektelensége és fegyelmezetlensége volt – láttuk, hogy emiatt nem valósulhatott

³⁹A ma exotikus, behurcolt betegségnek számító váltóláz, azaz a malária a reformkorban még járványos (epidemicus) kórként fordult elő Magyarországon. Sem az okát, sem a terjedési módját nem ismerték, így megelőzése és gyógyítása is nehéz volt – az eredetileg heveny lázas betegség krónikussá vált, lépmeagnagyobbodást okozva: erre utal Balogh a „chronicus hasbajok” említésével.

⁴⁰Itt ragadjuk meg az alkalmat, hogy korrigáljunk egy 1953-tól 2003-ig, ötven éven keresztül ismételt felbukkanó téves adatot. (Almás) Balogh P. ugyanis nem „a Magyar Tudományos Akadémián” (Gortvay 1953) és nem „akadémiai emlékbeszédet” (Szállási 2003) tartott Hahnemann felett, hanem csupán „a m. tudós társaság teremében” és a magyar hasonzenvi orvosok nevében emlékezett meg a homeopátia alapítójáról. Mert bár az akadémikusok közt voltak homeopáták is – Balogh Pálon kívül pl. a Hahnemann Organonjának magyarra fordításában közreműködő báti (Hont vármegye) járásorvos, Horvát J. (Kiss 1990) - a hivatalos, „allopata” álláspontot képviselő akadémia aligha állhatott volna ki az „eretnek” Hahnemann mellett.

⁴¹Vörösmarty M. (1800-1855): Hahnemann - egy 6 ill. 2 soros epigramma.

⁴²Császár F. (1807-1858).

⁴³Garay J. (1812-1853): Hahnemann emlékére. Nem tévesztendő össze dr. Garay Jánossal, aki „fiatal pesti homeopathaként szorgoskodott” báró Wesselényi M. betegyánál Pesten 1850 tavaszán (Magyary-Kossa 1929) és aki 1863-ban értekezést ad ki a homeopathikus gyógy- és gyógyszerstanról és adagokról.

⁴⁴Egressy G. (1808-1866), drámai színész, a Nemzeti Színház első társulatának egyik legjelentősebb egyénisége.

meg a tisztújítás sem. Balogh hírt adott arról is, hogy az egyesület hivatalos nyelvéné a magyart fogadták el – ezzel viszont valószínűleg maguk ellen fordították a német anyanyelvű tagtársakat⁴⁵. A „csemete” megerősödését volt hivatva szolgálni Kubinyi Ágoston elnökké választása. Kérdéses azonban, hogy az 1843-ban a Nemzeti Múzeum igazgatójává, majd pár héttel a homeopata gyűlés előtt a Természettudományi Társulat elnökévé megválasztott Kubinyi, hajlandó volt-e egy újabb gondot magára vállalni? Jól tudta ugyanis, hogy az 1841-ben alakított Természettudományi Társulatnak még 1844 nyarán sem volt „hivatalos”, törvénybe iktatott működési engedélye – az Udvar csak 1844. október 8-án hagyja majd jóvá a Társulat alapszabályait (Gazda 1991). S végül közrejátszhatott az első hasonszenvi egyesület felbomlásában az egyik alapító s választmányi tag, Bakody József tragikus halála is 1845-ben.

Annak ellenére, hogy az első Magyarországi Hasonszenvi Egyesület csak rövid ideig működött, a szervezése körüli tapasztalatok jó szolgálatot tehettek a húsz év múltán, 1865-ben a Magyar Hasonszenvi Orvosegyesület létrehozásában. Elnökévé az 1843-as egyelet titkárárt, Almási Balogh Pált választották (Antall 1964).

LÁSZLÓ KISS, MD, CSc.
 Head-physician
 930 08 Čilizská Radvaň 284
 SLOVAKIA

IRODALOM

- ANTALL, J.:** A homeopátia tegnap és ma. *Természettudományi Közlöny*, 95 (1964). 518-521.
- ANTALL, J. – KAPRONCZAY, K.:** Samuel Hahnemann. *Orvosi Hetilap (OH)*, 114 (1973). 1945-1947.
- ARGENTI, D.:** *Különféle betegségek hasonszenvi gyógyítása*. Pest, 1858.
- BONA, G.,:** *Tábornokok és törzstisztek a szabadságharcban 1848-49*. Bp., 1987.
- BORSA, G.:** Argenti Döme (1809-1893). *Communicationes ex Bibliotheca Historiae Medicae Hungarica, (Comm. ex Bibl. Hist. Med. Hung.)* 30 (1964). 137-150.
- BUGYI, B.:** A magyar homeopata orvosok és gyógyszerészek első hazai gyűlése. *Gyógy-szerészet*, 21 (1977).185.
- DÖRNYEI, S.:** *Régi magyar orvosdoktori értekezések 1772-1849*. I. Bp., 1998.
- DÖRNYEI, S.:** *Régi magyar orvosdoktori értekezések 1772-1849*. II. Bp., 2001.
- GAZDA, I.:** A 150 éves Természettudományi Társulat első korszakának kronológiája 1841 – 1848. *Természet Világa*, 122 (1991). 195-197.
- GORTVAY, GY.:** *Az újabbkori magyar orvosi művelődés és egészségügy története*. I. Bp., 1953.
- JUNAS, J.:** *Lekári a spoločnosť v 19. storočí na Slovensku*. Martin, Osveta, 1990.

⁴⁵ Az egyik alapító tag szerint „e társulat nyelvviszály miatt szűnt meg” (Argenti 1858).

- KAPRONCZAY, K.:** Hausmann Ferenc. *OH*, 117 (1976). 1593-1594.
- KAPRONCZAY, K.:** A homeopathia Magyarországon – Bakodi József emlékezete. *Lege Artis Medicinae*, 1 (1991). 368-370.
- KAPRONCZAY, K.:** A hasonszenvi gyógyászat Magyarországon. *Természet Világa*, 124. (1993). 38-39.
- KISS, L.:** Ki volt Hahnemann Organon-jának első „magyarítója”? *OH*, 131 (1990). 2552-2555.
- KISS, L.:** A „graefenbergi modor szerint” felállított vízgyógyintézetek Magyarországon 1848-1849-ig. *OH*, 140 (1999). 1117-1119.
- KORBULY, GY.:** *Almás Balogh Pál Némethoni naplója 1825-ből*. Bp., 1938.
- KÓCZIÁN, M. – KÖLNEI, L.:** *Homeopátia Magyarországon*. Bp., 2003.
- LINZBAUER, F.:** *Codex sanitario-medicinalis Hungarica*. III. Buda, 1861.
- MAGYAR, L., A.:** *Különös gyógymódok kislexikona*. Bp., 2004.
- MAGYARY-KOSSA, GY.:** *Magyar orvosi emlékek*. II. Bp., 929.
- NAGY, K.:** *Dr. Almási Balogh Pál életútja 1794-1867*. Nagybarca – Ózd, 1992. *Slovenský biografický slovník (SBS)*, Martin, Matica Slovenská, 1986.
- SZÁLLÁSI, Á.:** Homeopátia a 19. századi Magyarországon. *Kór-Lap (Esztergom)*, 13 (2003). 3.szám, 5-6.
- SZÉCHENYI I.:** *Napló*. Bratislava, 1978.
- SZINNYEI, J.:** *A magyar írók élete és munkái*. I. Bp., 1890.
- ZAJTA, E.:** Homeopátia, egy különleges természetes gyógymód. *Gyógyszerészet*, 35 (1991). 121-132.

ZUSAMMENFASSUNG

Die Nachfolger von Hahnemann konnten in Ungarn als Hausärzte bei aristokratischen Familien den größten Einfluß aufweisen. Dieses Heilverfahren war gesetzlich nicht verboten, aber auch nicht unterstützt, die Vertreter der neuen Therapie fühlten doch einen Drang zum gemeinsamen Auftreten. Demzufolge gründeten sie am 10. August 1843 auf ihrer Pester Versammlung den Homöopathischen Verein. Unter seinen Mitgliedern befanden sich nicht nur Ärzte und Apotheker, sondern mit der Homöopathie sympatisierende Laien aus dem ganzen Land. Das Protokoll der zweiten Generalversammlung im Juli 1844, das von dem Präsident Dr. Pál Almási Balogh verfaßt wurde, blieb erhalten. Daraus wissen wir daß an die Spitze des Vereins Ágoston Kubinyi, der Direktor des Ungarischen National Museums gewählt wurde, weiterhin Vorträge zur Weiterbildung gehalten, und auf dem ersten Jahrestag des Todes von Hahnemann Gedenkfeier veranstaltet wurden. Auf dieser Sitzung zeigten sich schon die Symptome des Auflösens: Wegen der mindere Zahligen Teilnahme ist die Beamtenwahl weggeblieben, die Mitglieder von deutscher Muttersprache waren beleidigt, weil die ungarische Sprache im Verein als offiziell erklärt wurde. Das Medikamentenexperiment des Gründers József Bakody, das er an sich selbst vollzog, und 1845 zu seinem Tod führte, hat wahrscheinlich dazu beigetragen, daß sich das erste ungarische Organ der Homöopathie auflöste. Die Neugestaltung erfolgte erst 1865.